

нечеткості, скривати, завуалювати. В статті проаналізовані лексико-стилістическі ресурси, з допомогою яких данна категорія реалізується в дипломатическіх текстах. Особливе уваження присвячене аналізу дипломатическої комунікації як середовища вербалізації емотивних ресурсів. Осуществлен критический огляд предметної області дипломатії та охарактеризовані особливості її субмови. Обнаружено, що емоційність є характерною рисою дипломатическої комунікації та може проявлятися на вербальному та невербальному рівнях. Автор робить спробу довести, що невербальні засоби грають не менш важливу роль в дипломатії, ніж вербальні. В якості однієї з форм невербальної комунікації виділено мовчання, яке є контекстом для мови та разом з тим особливу форму спілкування в дипломатії. Серед головних засобів, служачих для вираження дискурсивної категорії емотивності, автор робить упор на важливість аналізу метафори. Як ефективний спосіб аналізу дипломатическої метафори автор пропонує її диференціацію за прагматическо-комунікативними типами. В данній роботі представлена характеристика прагматическо-комунікативного типу “небезпечна метафора” (“danger metaphor”). Дослідження дозволило охарактеризувати дискурсоутворюючий потенціал метафори в її вербальному та невербальному проявленні на матеріалі дипломатических мов та твіттер-мікроблогів дипломатів.

Ключові слова: дипломатический дискурс, дискурсивна категорія, категорія емотивності, метафора, субмова.

Kashchyshyn Nataliia. Emotivity as an Inherent Discursive Category of Modern English-language Diplomatic Discourse. This article is devoted to the research of the discursive category of emotivity in modern English diplomatic discourse. The concept of the category of emotivity is specified and its place in the categorical grid of discursive categories of diplomatic discourse is determined. It is stated that the category of emotivity, together with the means that generate it, serves to facilitate the transfer of information in the diplomatic field. It makes it possible simultaneously to attract attention and to convey ideas, or else to incorporate vagueness into the expression of ideas, or to conceal or disguise certain elements. In this article an analysis is given of lexical and stylistic resources by which this category is manifested in diplomatic texts. Particular attention is given to the analysis of diplomatic communication as an environment for the verbalization of emotive resources. A critical review of the subject area of diplomatic discourse was carried out and the peculiarities of its sublanguage has been described. It is illustrated that emotionality is actually a characteristic feature of diplomatic communication and it may be evident both at the verbal and the nonverbal level. The author seeks to demonstrate that nonverbal means play a role that is no less important role in diplomacy than verbal means. Particular emphasis is placed on silence as one of the forms of non-verbal communication. It is highlighted that silence is a special context for speech and, at the same time, a special form of communication in diplomacy. Among the main means that serve to express the discursive category of emotivity, the author emphasizes the necessity of analysing metaphor. As an effective strategy for analyzing diplomatic metaphor, the author suggests differentiating between pragmatic and communicative types. In this paper a description of the pragmatic communicative type “dangerous metaphor” is presented. This study made it possible to characterize the discourse-forming potential of metaphor in its verbal and nonverbal manifestations based on the source material of diplomatic speeches and twitter microblogs by diplomats.

Key words: diplomatic discourse, discursive category, category of emotivity, metaphor, sublanguage.

УДК 811.112.2'271:398.91

Ліліана Кінах

ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ НАРОДНИХ ПРИКМЕТ У НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Статтю присвячено з'ясуванню лінгвокультурних особливостей народних прикмет у німецькій мові, пов'язаних із явищами погоди. Народні прикмети відображають багатовіковий життєвий досвід селян, починаючи з часів Середньовіччя, доносять до нас, нащадків, інформацію про особливості їхнього господарювання на землі (розпорядок дня, побут, знаряддя праці, продукти харчування, предмети одягу тощо), їхні спостереження за погодою і природою протягом усього календарного року та закономірності, які з цього випливають (коли слід починати сіяти зернові, випасати худобу, збирати врожай на полі та в саду, йти на полювання тощо). Розглянуто широку палітру багаторічних спостережень селян за метеоявищами (вітром, грозою, блискавкою, дощем, россою, снігом, хмарами, веселкою тощо), представниками рослинного і тваринного світу. Висвітлено деякі історичні факти, пов'язані з побутуванням народних прикмет у німецькій мові, простежено співвіднесення народних прикмет із певними днями церковного календаря та астрологічні впливи на передбачення погоди. Особливу увагу приділено так званим “пророчим” дням у календарі (Lostage), у які селяни максимально уважно спостерігали за погодними явищами, намагаючись робити довго- чи короткотривалі прогнози та сподіваючись на покровитель-

ство святих. З'ясовано низку лексико-семантичних та стилістичних особливостей народних прикмет у німецькій мові. У застарілих назвах місяців року, які досить часто трапляються в народних прикметах, знаходять своє відображення особливо яскраві погодні характеристики цих місяців, простежується похідність цих слів від найменувань господарських робіт, проведених у цю пору, та найменувань представників флори і фауни. Встановлено, що кількісно переважають народні прикмети, пов'язані з весняними місяцями, коли традиційно розпочиналися польові роботи й за натяками природи селяни прагнули дізнатися, яким буде врожай. У статті проаналізовано особливості реченнєвої структури народних прикмет, використання у них "магічних" чисел (зокрема 4, 7, 12, 40), оригінальних емоційно-оцінних порівнянь, метафор та явищ персоніфікації. Усе це підкреслює важливе культурно-історичне значення цих яскравих зразків усної народної творчості німецького народу.

Ключові слова: календар, культура, метеорологічні спостереження, народні прикмети, пророчі дні.

Постановка наукової проблеми та її значення. Культура – складний феномен життя певної групи, етносу чи цивілізації і становить збережені в їхній пам'яті символічні способи матеріального й духовного усвідомлення світу, моделі його пізнання й інтерпретації [1, с. 278]. Паремійний фонд німецької мови в загальному та народні прикмети зокрема є частиною історії культури німецького народу, а відтак потребує всебічного вивчення.

Аналіз досліджень цієї проблеми. У передмовях до збірок народних прикмет О. Костенцера, Ю. Кумпфмюллер, Х. Мальберга, Ю. Мюллера [4; 5; 6; 8] йдеться про історію виникнення та практичну цінність народних прикмет, ступінь достовірності давніх прикмет, порівняно з сучасними метеодослідженнями, та доцільність їхнього врахування при проведенні сьогоденних сільськогосподарських робіт.

Метою пропонованої наукової розвідки є з'ясування лінгвокультурних особливостей народних прикмет у німецькій мові, пов'язаних із передбаченням погоди. Реалізація цієї мети передбачає розв'язання таких **завдань**: 1) виявити лексико-семантичні особливості таких народних прикмет; 2) проаналізувати культурно-історичний зміст, зафіксований у них.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Багатотисячолітня історія людства супроводжується залежністю його існування від природно-кліматичних умов у цілому та явищ погоди зокрема. Особливо виразно це проявлялося у давні часи, а найбільш залежними від погоди були селяни. Прагнучи довідатися, як довго протримається гарна погода, чи піде дощ, яким буде врожай, вони регулярно спостерігали за природою і погодою, простежували їхній вплив на господарські роботи, фіксували закономірності й робили прогнози, які дійшли до нашого часу у вигляді народних прикмет (нім. *Bauernregeln*, *Wetterregeln*).

Найстарішими німецькомовними збірками народних прикмет вважають "Bauernpraktik" (1508) [6, с. 160] і "Reynmanns Wetterbüchlein" (1510) [3, с. 514]. З часу першого виходу у світ вони постійно перевидавалися і користувалися популярністю у вигляді календарів (Bauernkalender). Селяни були на той час здебільшого неписьменні, тож такі календарі містили велику кількість малюнків та зрозумілі кожній людині позначення спеки, дощу, морозу, фази Місяця тощо. Використання зображень святих (штирійське "Mandl" – Männchen), прив'язаних до певних днів року, зумовило й назву таких календарів "Mandl-Kalender" [4, с. 6].

Наприкінці XVIII ст. народні прикмети потрапляють у поле зору офіційної науки. Їх записують, вивчають, друкують, жодним чином не вважаючи їх забобонами чи відьомськими пророцтвами. Саме з народних прикмет починається відкриття метеорологічних законів природи. Деякі прикмети виявляються суперечливими або недостовірними, адже вони зафіксували в собі досвід багаторічних метеоспостережень у певних місцевостях, а потім були перенесені людьми при переселенні в іншу місцевість із зовсім іншими погодними умовами. До цього слід також додати григоріанську реформу календаря у 1582 році, яка змістила усталений століттями порядок днів на десять. Тому "старі", тобто зафіксовані до 1582 року, народні прикмети мають "похибку" в десять днів, що спотворює їхню прогнозувальну метеорологічну силу [7, с. 8]. Проте в більшості випадків з'ясувати, у який час або на якій території була зафіксована прикмета, практично неможливо.

З величезного масиву народних прикмет виокремлюються передбачення погоди (*Wenn Wolken und Wind sich grüßend begegnen, fängt's in Bälde an zu regnen*), побажання росту рослин (*Die Erde muss ihr Bettuch haben, soll sie der Winterschlummer laben*), поради щодо ведення польових робіт (*Wenn die Birke Kätzchen hat, ist es Zeit für Gerstensaar*), прогнози щодо майбутнього урожаю (*Je mehr die Maikäfer verzehren, desto mehr Korn wird die Ernte bescheren*), прикмети, що містять найменуваннями рослин і тварин – профетів погоди (*Glatter Pelz beim Wilde, dann wird der Winter milde*) та ін.

Народні прикмети ґрунтуються, як правило, на тривалих спостереженнях за місцевими явищами погоди, проте є і такі, які частково перейняли традиції античності (про явища грому, блискавки). У давні часи людина змушена була шукати зв'язок явищ погоди з тими змінами, які відбувалися в небі, повітрі, світі рослин і тварин. У народних прикметах зафіксовано досвід спостереження людей за Сонцем (*Oktober Sonnenschein schüttet Zucker in den Wein*), Місяцем (*Mondhelle Nächte im April schaden der Baumblüte viel*), хмарами (*Juli wolken – fette Molken*), росою (*Abendtau und Kuhl' im Mai bringen Wein und vieles Heu*), дощем (*Warmer Aprilregen bringt großen Segen; Juliregen nimmt den Ernteseegen*), туманом (*Nebel vor Weihnachten ist Brot, Nebel nach Weihnachten ist Tod*), градом, льодом, снігом (*Gibt's im Februar weiße Wälder, freuen sich Wies' und Felder; Novemberschnee tut der Saat nicht weh*), громом і блискавкою (*Donnert es im Januar, gibt es Eis ohne Ende. Gewitter im Mai bringt Früchte herbei*), вітром (*Wind vor Sonnenaufgang ist schönen Winters Anfang, Wind vor Sonnenuntergang ist Regens Anfang*), морозом (*Februar mit Frost und Wind macht die Ostertage gelind*), спекою (*Ist der August heiß, wird der Winter streng und weiß*), тваринами (*Siehst du im April die Falter tanzen, kannst du getrost im Garten pflanzen. Maikäferjahr – ein gutes Jahr*), рослинами (*Wächst das Gras im Januar, ist's im Sommer in Gefahr; Fließt im Dezember noch Birkensaft, kriegst der Winter keine Kraft*) та ін.

Низка народних прикмет “прив'язана” до окремих днів у календарному році, передусім до так званих *Lostage*, які є за старим народним віруванням найбільш пророчими для стану погоди найближчими тижнями і всіляких подій у житті людини, передусім ведення польових робіт (від *losen* = *Schicksal bestimmen, ein Orakel befragen* [5, с. 8]. Найважливішими з них є “дванадцять ночей” (*Zwölf Nächte*), тобто дванадцять днів і ночей між Різдвом (25.12) і Трьома Королями (06.01), яким ще з часів античності приписують особливе значення, зокрема для визначення погоди на кожен з дванадцяти місяців року (*Ist Dreikönig hell und klar, gibt's viel Wein in diesem Jahr*) [5, с. 9].

Іншими дуже важливими “пророчими” днями вважали Стрітєння (*Maria Lichtmess*, 02.02), “крижані святі” (*die Eisheiligen*, 11–15.05), Різдво Св. Іоанна Хрестителя (*Johannistag*, 24.06), Сім отроків Ефеських (*Siebenschläfer*, 27.06), Сім братів Римських (*Siebenbrüder*, 10.07), Вознесіння Діви Марії (*Maria Himmelfahrt*, 15.08) та Св. Катерини (*Katharinentag*, 25.11) [8, с. 9]. Саме ці дати супроводжуються численними народними прикметами (*Scheint zu Lichtmeß die Sonne heiß, gibt's noch sehr viel Schnee und Eis. Servaz und die kalte Sophie müssen vorüber sein, will der Bauer vor Nachtfrost sicher sein. Ist Siebenschläfer ein Regentag, regnet's sieben Wochen noch danach*). До “пророчих” традиційно відносилися і такі важливі “поворотні” дні в році, як дні літнього і зимового сонцестояння, дні весняного й осіннього рівнодення.

У народних прикметах простежуються впливи астрології, яка почала поширюватися на території Німеччини в XI–XII ст. Знання про розташування небесних тіл теж знаходили своє застосування в передбаченні погоди: *Hundstage hell und klar zeigen an ein gutes Jahr* (тут йдеться про проміжок часу з 23 липня по 23 серпня, відколи на ранковому небі вперше стає помітним Сіріус – найяскравіша зірка сузір'я Великого Пса); *Wenn die Sonne tritt ins Zeichen des Löwen ein, gibt's junge Hühnlein mit Tauben, und Melonen mit Wein*. Сучасні астрологічні дані свідчать про те, що Сонце перебуває у сузір'ї Лева з 10 серпня по 15 вересня, і в цей час уже можливо отримати урожай.

Народні прикмети зафіксували в собі безцінну для нащадків інформацію про спосіб життя та господарювання їхніх предків (*Am Gregori muß der Bauer mit der Saat ins Feld; St. Urban säe*

Flachs und Hanf; Ab Laurentius man pflügen muss; Nach dem Tag St. Gall bleibt die Kuh im Stall), знаряддя праці, якими вони користувалися (*Wenn im Juli die Bremsen stechen, dann lauf mit dem Rechen; Michel, im Juni greift zur Sichel*), продукти харчування, які вони споживали (*März trocken, viel Roggen; Joseph klar gibt's ein gutes Honigjahr; Juliwolken – fette Molken*), свійських і диких тварини, з якими доводилося мати справу (*Im Februar hat es der Bauer lieber, der Wolf schaut zum Fenster herein als die Sonne; Am Matthiastage laß deine Bienen heraus*) та ін.

Народні прикмети передавалися з покоління в покоління, як правило, в усному вигляді, а коротка римована форма більшості з них сприяла кращому запам'ятовуванню та відтворенню. У деяких прикметах для співзвуччя закінчень спостерігаємо незвичний порядок слів: *Morgenrot am ersten Tag, Unwetter bringt und große Plag; Wenn's um Neujahr Regen gibt, oft um Ostern Schnee noch stiebt*. В окремих випадках народні прикмети характеризуються варіативністю, що може свідчити про високий ступінь їхньої достовірності: *Gibt's an Lichtmeß Sonnenschein, wird's ein spätes Frühjahr sein. Lichtmeß Sonnenschein, wird's noch sechs Wochen Winter sein. Ist's am Lichtmeß hell und rein, wird's ein langer Winter sein*.

У народних прикметах часто вживаються давні назви місяців року: січень – *Jänner, Hartung, Schneemonat, Hartmond*, лютий – *Hornung, Schmelzmond*, березень – *Lenzmond, Lenzing*, квітень – *Keimmond, Ostermond, Knospenmonat*, травень – *Wonnemonat, Weidenmond*, червень – *Brachmond, Rosenmond*, липень – *Heumond, Heuert, Wärmemonat*, серпень – *Erntemonat, Sichelmond, Ährenmond*, вересень – *Holzmond, Obstmond, Windmond*, жовтень – *Weinmond, Gilbhard, Reifmond*, листопад – *Nebelmond, Nebelung*, грудень – *Wintermond, Christmond, Wolfsmond* (*Je frostiger der Jänner, je freudiger das ganze Jahr; Friert es nicht im Hornung ein, wird's ein schlechtes Kornjahr sein; Wonnemonat kühl und Brachmond nass, füllen beide Scheun und Fass; Fault im Heumonat eine Bürde Heu, so wächst eine Fahrt Trauben zu; Wie der Herbstmond, so der März; Ist der Weinmond warm und fein, kommt ein scharfer Winter hinterdrein; Wenn der Christmond bricht, so ist der Winter ein Wicht*), де *-mond* використано у значенні “місяць (року)”. Таке розмаїття зумовлене побутовим життям у різних місцевостях та відповідно в різних діалектах своїх власних назв місяців. У XIX ст. подібних найменувань у німецькій мові було зафіксовано близько двохсот. У цих застарілих назвах відображені основні характерні риси місяців, типові явища для певного періоду в році, пов'язані з господарськими роботами, збором урожаю, явищами погоди та ін. В окремих випадках назва місяця уточнюється атрибутивним означенням: *Der liebe März nimmt den Pflug am Sterz; Ein grüner März erfreut kein Bauernherz; Nasser April gibt blumigen Mai*.

Аналіз фактичного матеріалу засвідчує, що в кількісному відношенні переважають народні прикмети, пов'язані з січнем (108 прикмет), лютим (124 прикмети), березнем (135 прикмет), травнем (110 прикмет), тоді як найменша кількість припадає на вересень (83 прикмети), жовтень (78 прикмет), листопад (80 прикмет), грудень (85 прикмет). Очевидно, наприкінці зими та весною селяни значно частіше й уважніше придивлялися до погоди та навколишньої природи, намагаючись дізнатися, наскільки урожайним буде рік, адже саме від цього залежав добробут селянських родин.

Звернімо увагу, що в народних прикметах переважно фігурують ті ж самі числа, зокрема 4, 7, 12, 40 (*Regnet's am Fronleichnamstag, regnet's noch vier Wochen nach; Regnet's am Pfingstsonntag, so regnet's sieben Sonntag; März muss zwölf gute Tage haben; Wie Wetter zu Johanni war, so bleibt's wohl vierzig Tage gar*). Використанню цих “магічних” чисел можна навести чимало пояснень: існує чотири сторони світу, чотири пори року, чотири напрямки вітру, чотири фази Місяця, божественним вважається число сім, адже саме на сьомий день відбулося створення світу, сім прохань містить молитва “Отче наш”, рік складається з дванадцяти місяців, стільки ж є знаків зодіаку, з біблійними подіями пов'язане число сорок, на сороковий день відбулося Вознесіння Господнє та ін.

Народні прикмети містять чимало оригінальних емоційно-оцінних порівнянь та метафор: *Der Februar soll anfangen wie ein Bär und ausgehen wie ein Schmer. Der März soll kommen wie ein*

Wolf und gehen wie ein Lamm. Am neuen Jahrestag wächst der Tag, soweit der Haushahn schreien mag. Nach Dreikönigstag wächst jeder Tag um einen Hahnenschritt. Особливо яскравими є приклади персоніфікації: *Wenn Flammen aus Moorboden und Sumpfwasser schlagen, wird Frau Sonne sich weiter ans Himmelszelt wagen. Oktober, der fröhliche Wandersmann, er pinselt Wald, Weide und Hecken an.* Іноді жартівливі і дотепні, іноді серйозні й повчальні, ці нескладні “селянські правила” містять у собі не тільки життєвий досвід, а й відбиток стану душі свого творця.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Народні прикмети не містять наукових пояснень природних явищ та пов'язаних з ними закономірностей. Вони містять багаторічні спостереження попередніх поколінь за навколишнім світом і часто виражають їхні мрії та сподівання на погожі дні та щедрий урожай. Глобальна зміна клімату, якої зазнає людство в останні десятиліття, призводить до втрати метеорологічної цінності старих народних прикмет, проте безцінними залишаються ті культурно-історичні знання, котрі зафіксовані в них. Відтак заслуговують уваги та дослідження інші зразки паремійного фонду німецької мови.

Джерела та література

1. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: проблеми та напрями / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2008. – 712 с.
2. Das große Buch der Bauernweisheiten: 3333 Sprichwörter, Redensarten und Wetterregeln / hrsg. : R. Eisbrenner. – Würzburg : Stürtz, 1997. – 239 S.
3. Handwörterbuch des deutschen Aberglaubens. Band IX / hrsg. : E. Hoffmann-Krayer. – Berlin : de Gruyter, 1938–1941. – 1138 S.
4. Kostenzer H. Alte Bauernweisheit / H. Kostenzer, O. Kostenzer. – Rosenheim : Förg, 1975. – 144 S.
5. Kumpfmüller J. Die besten Wetter- und Bauernregeln [Alte Volksweisheiten & moderne Meteorologie] / J. Kumpfmüller, D. Steinbacher. – München : Heyne, 2006. – 208 S.
6. Malberg H. Bauernregeln [aus meteorologischer Sicht] / H. Malberg. – Berlin ; Heidelberg : Springer, 2003. – 164 S.
7. Michels B. Altes Wetterwissen wieder entdeckt: Bauernregeln, Wolken & Wind, Tiere & Pflanzen / B. Michels. – München : blv, 2014. – 233 S.
8. Müller J. Die 444 besten Bauernregeln [Im Einklang mit der Natur durchs Jahr] / J. Müller. – München : blv, 2016. – 175 S.
9. Waas A. Der Mensch im deutschen Mittelalter / A. Waas. – Wiesbaden : VMA, 1996. – 233 S.

References

1. Eisbrenner, Rudolph, Hrsg. 1997. *Das große Buch der Bauernweisheiten: 3333 Sprichwörter, Redensarten und Wetterregeln*. Würzburg: Stürtz.
1. Hoffmann-Krayer, Eduard, Hrsg. 1938–1941. *Handwörterbuch des deutschen Aberglaubens. Band IX*. Berlin: de Gruyter.
1. Kostenzer, Helene, and Otto Kostenzer. 1975. *Alte Bauernweisheit*. Rosenheim: Förg.
1. Kumpfmüller, Judith, and Dorothea Steinbacher. 2006. *Die besten Wetter- und Bauernregeln [Alte Volksweisheiten & moderne Meteorologie]*. München: Heyne.
1. Malberg, Horst. 2003. *Bauernregeln [aus meteorologischer Sicht]*. Berlin-Heidelberg: Springer.
1. Michels, Bernhard. 2014. *Altes Wetterwissen wieder entdeckt: Bauernregeln, Wolken & Wind, Tiere & Pflanzen*. München: blv.
1. Müller, Jurik. 2016. *Die 444 besten Bauernregeln [Im Einklang mit der Natur durchs Jahr]*. München: blv.
1. Selivanova, Olena. 2008. *Suchasna lingvistyka: napriamy ta problemy*. Poltava: Dovkillia-K.
1. Waas, Adolf. 1996. *Der Mensch im deutschen Mittelalter*. Wiesbaden: VMA.

Кинах Лилиана. Лингвокультурные особенности народных примет в немецком языке. Статья посвящена изучению лингвокультурных особенностей народных примет в немецком языке, связанных с явлениями погоды. Народные приметы отображают многовековой жизненный опыт крестьян, начиная со времён Средневековья, информируют нас, потомков, об особенностях их хозяйственной деятельности (распорядке дня, условиях быта, орудиях труда, продуктах питания, предметах одежды и т. д.), о наблюдениях за погодой и природой на протяжении всего календарного года и закономерностях, исходящих из этого (когда следует начинать посевную, выпасать скот, собирать урожай на поле и в саду, идти на охоту и т. д.). Рассмотрен широкий спектр многолетних наблюдений крестьян за метеоявлениями (ветром, грозой, молнией, дождём, росой, снегом, тучами, радугой и т. д.), представителями мира животных и растений. Освещены некоторые исторические факты, связанные с существованием народных примет в немецком языке, прослежены соотношения народных примет с определёнными днями в церковном календаре и астрологические влияния на предсказание погоды. Отдельное внимание уделено так называемым “предсказательным” дням в календаре (Lostage), в которые крестьяне макси-

мально внімательно наблидали за погодыными явлениями, деля долго- или краткосрочные прогнозы и надеясь на покровительство святых. Определен ряд лексико-семантических и стилистических особенностей народных примет в немецком языке. В устаревших названиях месяцев года, которые довольно часто встречаются в народных приметах, отображаются особенно яркие погодные характеристики этих месяцев, наблюдается производность этих слов от наименований хозяйственных работ, производимых в это время, а также от названий представителей флоры и фауны. Указано, что количественно превосходят народные приметы, связанные с весенними месяцами, когда традиционно начинаются работы в поле и по намёкам природы крестьяне пытались предугадать, каким будет урожай. В статье проанализированы особенности структуры предложений, использование в народных приметах “магических” чисел (в частности 4, 7, 12, 40), эмоционально-оценочных сравнений, метафор и явлений персонификации. Всё это подчёркивает важность культурно-исторического значения этих ярких примеров усного народного творчества немецкого народа.

Ключевые слова: календарь, культура, метеорологические наблюдения, народные приметы, предсказательные дни.

Kinakh Liliana. Linguocultural Peculiarities of Weather Superstitions in German. This article focuses on the study of the linguocultural peculiarities of German weather-related superstitions. They reflect the life experience of farmers from the Middle Ages onward, and inform their descendants about the specifics of their farming activities, such as their daily routine, their living conditions, their production tools, their food and clothing, as well as about their observations of weather and nature throughout the calendar year and the objective regular patterns which are linked with that, such as when farmers should start sowing their crops, put their cattle out to graze, begin their harvesting operations in their fields and gardens, and go out hunting. A wide range of long-term weather observations is considered, including those related to wind, thunder, lightning, rain, dew, snow, clouds, and rainbows, as well as observations relating to examples in the world of animals and plants. Some historical facts related to the weather German superstitions in German are elucidated, and correlations of weather superstitions with certain days in the church calendar are traced, as well as astrological influences on weather forecasting. Particular attention is devoted to the so-called “predictive” days in the calendar (Lostage), during which farmers watched weather phenomena with particular care, making long-term or short-term forecasts and hoping for the patronage of the saints. A number of lexical, semantic and stylistic features of German weather superstitions are defined. In the obsolete names of the months of the year, which are often found in the weather superstitions, especially prominent weather characteristics of these months are manifested, and the derivation of these words from the names of farming activities carried out at this time, as well as the names of specific types of flora and fauna, are observed. The article demonstrates the quantitative superiority of weather superstitions associated with the spring months, when fieldwork customarily begins, and the way in which farmers used hints from nature to try to predict how good the harvest would be. The article analyzes some peculiarities of the sentence structure of weather superstitions, the use of “magic” numbers 4, 7, 12, and 40 in weather superstitions, original emotional-evaluative comparisons, metaphors and personification phenomena. These points all point to the importance and the cultural and historical significance of these distinctive examples of the folk creativity of the German people.

Key words: calendar, culture, meteorological observations, weather superstitions, “predictive” days.

УДК 811.112

Олена Ковальчук

СЕМАНТИЧНІ ЗМІНИ У ВЛАСНИХ НАЗВАХ

Дослідження епонімів із позиції контрастивної лінгвістики є багатообіцяючим напрямом дослідження, адже досі наукові дослідження в цій сфері мали спорадичний та вибірковий характер. Відтак, існує необхідність розробити загальну науково-методологічну базу для студіювання цієї частини лексичного складу. У статті розглянуто семантичні зміни при утворенні епонімів в англійській та українській мовах. Матеріалом для аналізу стали 250 епонімів кожної мови, вибраних із етимологічних словників. Вивчення семантичних змін проведено на основі виділення п'яти типів семантичних змін (розширення значення, звуження значення, перенос найменування, тобто метафоричний чи метонімічний зсув, деградація значення та елевація значення). Встановлено, що в обидвох мовах більшість семантичних змін відбуваються за типом метонімічного зсуву. Розроблено типологію семантичних зсувів в утворенні епонімів та виведено чотирнадцять типів семантичних зсувів. Типологія наразі є базовою і розширюватиметься впродовж дослідження зі збільшенням кількості досліджуваних епонімів. Встановлено, що значення нових епонімів тісно пов'язані зі змістом, що їх надають вихідні слова. Результати дослідження свідчать, що найчастішою основою для утворення нового епоніма є ім'я людини, а також назва міста чи географічної місцевості. Проаналізовано та наведено приклади кожного типу в обидвох мовах.